



### डॉ. आदिनाथ ताकटे

नांगरट ही प्रामुख्याने जमिनीचा प्रकार, जमिनीचा उतार, तणांचा प्रकार व प्रादुर्भाव, स्थानिक हवामान, आगामी पीक नियोजन या सर्व बाबींचा विचार करून नांगरटीची खोली ठरवावी. आधीचे पीक काढल्यानंतर लगेच नांगरट करणे फायदेशीर ठरते.

जमिनीमध्ये पीक चांगले येण्याकरिता त्या जमिनीचे भौतिक, रासायनिक व जैविक गुणधर्म टिकवून ठेवण्यासाठी जमिनीची मशागत अत्यंत महत्त्वाची आहे. कोणत्याही पिकाच्या लागवडीपूर्वी

# नांगरटीची वेळ, खोली अन् फायदे

पूर्वमशागत करणे आवश्यक असते. पूर्वमशागतीमध्ये नांगरट, कुळवणी, ढेकळे फोडणे किंवा वखरणे, सपाटीकरण, खत मिसळणे, सरी काढणे, बांधबदिस्ती करणे इत्यादी कामांचा समावेश होतो. त्यापैकी नांगरट ही अत्यंत महत्त्वाची बाब आहे. प्रत्येक जमिनीची दरवर्षी नांगरट करावी असे नाही. कारण, जमीन आणि आपण घेणाऱ्या पिकाच्या गरजेनुसार मशागत करण्याची गरज असते. त्यासाठी संबंधित जमिनीवरील मागील पीक, आगामी पीक, जमिनीचा प्रकार आणि हवामान इत्यादी बाबींवर नांगरट अवलंबून असते.



जमिनीचा प्रकार विचारात घेऊन नांगरटीची खोली ठरवावी.

### नांगरटीची वेळ, खोली

■ आधीचे पीक काढल्यानंतर लगेच नांगरट करणे फायदेशीर ठरते. कारण त्या वेळी जमिनीत ओलावा असल्याने नांगरटीचे काम हलके होते. ढेकळे निघत नाहीत आणि नांगरट खोल होते. तसेच आधीच्या पिकाचे अवशेष, पालापाचोळा, काडीकचरा जमिनीत गाडला जातो. जमिनीस सेंद्रिय पदार्थांचा पुरवठा होतो.

■ रब्बी-उन्हाळी हंगामातील पिके काढल्यानंतर म्हणजेच सर्वसाधारणपणे मार्च-एप्रिल महिन्यांत त्वरित नांगरणी करावी. हलक्या जमिनी पीक काढण्याच्या वेळी घट्ट होतात म्हणून एप्रिल किंवा मे महिन्यांत वळवाचा पाऊस पडल्यानंतर किंवा पावसाळ्याच्या सुखावताली पहिला पाऊस पडल्यानंतरच नांगरण्यात.

■ नांगरट उतारास आडवी करावी. नांगराचे तास उतारास आडवे असल्याने पाणी सावकाश थबकत उताराच्या दिशेने पुढे जाते. त्यामुळे जमिनीत अधिक पाणी मुरायला वेळ मिळतो. पाण्याच्या प्रवाहाचा वेग मंदावल्याने मातीचे बारीक कण पाण्याबरोबर वाहून जात नाहीत. जमिनीची धूप कमी होण्यास मदत होते.

■ हंगामात घ्यावयाच्या पिकानुसार, नांगरटीची खोली ठरवावी. सर्वसाधारणपणे ऊस, बटाटा, आले, भाजीपाला इत्यादी पिकांसाठी जमिनीची १५ ते २० सेंमी खोल नांगरट करणे आवश्यक आहे. ज्वारी, बाजरी, गहू, धुईमुग या पिकांसाठी १० ते १५ सेंमी खोल नांगरट करावी.

■ प्रत्येक जमिनीची दरवर्षी नांगरट करावी असे नाही. कारण, जमिनीच्या आणि पिकाच्या गरजेनुसार मशागत करण्याची गरज असते. नांगरट ही त्या जमिनीवरील मागील पीक, आगामी पीक, जमिनीचा प्रकार आणि हवामान इत्यादीवर अवलंबून असते.

■ ज्या जमिनीत हराळी, कुंदा, लव्हाळा यासारख्या खोल मुळे असलेल्या तणांचा उपद्रव नसेल तर अशा जमिनीत तीन वर्षांतून एकदा नांगरट करावी. तूर, कापूस, सूर्यफूल यासारख्या पिकांच्या मुळ्या, घसकटे जमिनीत खोलवर जातात. त्यामुळे कुळवाच्या पाळीने ही मुळे, घसकटे निघणे शक्य होत नाही. अशावेळी नांगरट अत्यावश्यक ठरते.

### नांगरटीचे फायदे

- जमीन घुसमुशीत होते. त्यामुळे पावसाचे व ओलिताचे पाणी जमिनीत सहज मुरते.
- जमिनीत हवा खेळती राहते. पाण्याचा निचरा चांगला होतो.
- मातीच्या थरांचो उलथापालथ होऊन जमीन घुसमुशीत होते.
- जमिनीत हवा खेळत राहते.
- पीक अवशेष जमिनीत गाडले जाऊन जमिनीचे आरोग्य चांगले राहते.
- जमिनीतील सेंद्रिय पदार्थांचे विघटन जलद होऊन पिकांना आवश्यक असलेली अन्नद्रव्ये मुक्त होतात. जमिनीतील उपयुक्त जिवाणूंची वाढ होते.
- तणांचा प्रादुर्भाव कमी होण्यास मदत होते.
- खोल नांगरटीमुळे पिकांच्या मुळांची योग्य वाढ होऊन वेगवेगळ्या थरातील अन्नद्रव्ये पिकास उपलब्ध होतात.
- मातीची पाणी धरून ठेवण्याची क्षमता वाढते.

वर्षातून एकदाच नांगरट करावी. कोरडवाहू शेतीमध्ये ४५ सेंमी खोलीपर्यंतच्या जमिनीत तूर अथवा सूर्यफूलासारखी पिके घेतल्यानंतर पुढील हंगामापर्यंत जमिनी मोकळ्याच असतात. अशा जमिनीची नांगरट ही पिके निघताच जमिनीत ओल असेपर्यंत हिवाळी हंगामात पूर्ण करावी. म्हणजे काम जलद गतीने आणि कमी कष्टात होते. नांगरट उताराला आडवी करावी. जेणेकरून पावसाळी हंगामाच्या सुखावताली पडणारे पावसाचे पाणी या नांगरटीत पूर्ण मुरेल.

### हलक्या जमिनीची नांगरट

हलक्या म्हणजे २५ ते ३० सेंमी आणि तांबड्या जमिनीमध्ये खोल नांगरट फायद्याची दिसून येते. कारण जमिनीच्या खालच्या थरातील कठीणपणा कमी केला जातो. त्यामुळे पाणी मुरण्याचा वेग वाढतो. आणि जास्त पाणी मुरते. हलक्या जमिनी पीक काढण्याच्या वेळी घट्ट होतात, म्हणून एप्रिल किंवा मे महिन्यात वळवाचा पावसानंतर किंवा पावसाळ्याच्या सुखावताली पहिला पाऊस पडल्यानंतर नांगरट करावी.

डॉ. आदिनाथ ताकटे, ९४०४०३२३८९ (मृदा शास्त्रज्ञ, एकात्मिक शेती पद्धती संशोधन प्रकल्प महात्मा फुले कृषी विद्यापीठ, राहुरी)

<b>छोट्या जाडिगती</b> व्यवसायपद्धतीचा धर्म	<b>कृतासिफाइड</b>	<b>विशेष योजना:</b>
	सहा ओळीसाठी फसल ५०० रुपये, पुढील प्रत्येक जागा ओळीस रु. ८५/-	२ पेड + १ मी. ३ पेड + २ मी. ५ पेड + ५ मी. १० पेड + १२ मी.

<b>बी - बियाणे</b>	पाटील अॅग्री इंजिनर्स चिंचवड, पुणे वेधे शेती व नर्सरीच्या कामासाठी कामगार तीन मासिन्यादर मू-जल संशोधन मोबाईल- ९८५०३७१४१३.
<b>बियाणे / रोपे विक्री</b>	
<b>जमीनविषयक</b>	जमीन कायद्यासाठी / पध्दत्यां देणे
<b>व्यवसायविषयक</b>	व्यवसाय धंदा
<b>नोकरीविषयक</b>	नोकरी देणे

<b>जलसिंचन</b>	संपूर्ण महाराष्ट्रात नामवंत कंपन्यांची पेस्टीसाईड फंगीसाईड, तणनाशक, विद्राव्युद्धते भायक्री न्यूट्रीएंटस, पी.जी.आर, सेंद्रिय व हर्बल खते औषधे बायोफर्टिलायझर, बायोपेस्टी साईड, स्पेशलाय्डी केमिकलच्या डिलरकडून ऑर्डर चुक करणारासाठी आकर्षक कमीशन बेसीसवर तालुकावार विक्री प्रतिनीधी नेमणे आहेत. पेस्टीसाईड साठी पर्यायित योजना. प्रथम मार्केटींगचा अनुभव असलेल्या नोंदणी करणाऱ्या ५०० उपदेवतानी अधिक माहितीसाठी. शेतकऱ्यांना सवलतीच्या दरात ९१५६५०४५४९४ यावर संपर्क सेवा. संपर्क: ८९५६९६०५६७ / साबावा. ८९५६९६०५६६.
<b>बोआवेल्स</b>	त्वर करा!! त्वरा करा!! त्वरा करा!! बोआवेल्सचे पाणी वाढवणारे पेटंटेटेड तंत्रज्ञान फक्त ०८ हजार रुपयात. मराठवाड्यातील जिल्हासाठी पर्यायित योजना. प्रथम मार्केटींगचा अनुभव असलेल्या नोंदणी करणाऱ्या ५०० उपदेवतानी अधिक माहितीसाठी. शेतकऱ्यांना सवलतीच्या दरात ९१५६५०४५४९४ यावर संपर्क सेवा. संपर्क: ८९५६९६०५६७ / साबावा. ८९५६९६०५६६.

<b>जाहिरातीसाठी संपर्क</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● पुणे - शितल - ९९७७७६५८३८</li> <li>● सांगली - शितल - ९८८९२२९२३</li> <li>● छ. संभाजीनगर - दत्ता - ८६२४०२३२५६</li> <li>● नागपूर - प्रभात - ८८८८७९८६००</li> <li>● जळगाव - भूषण - ९९६०४१९१९६</li> <li>● सातारा - अजिंक्य - ८९५६९३२९५५</li> <li>● नाशिक - चैतन - ९१६६६६१५८</li> <li>● अहमदनगर - मालती - ८३९०५६९५९३</li> <li>● अकोला - महेश - ९०९१०६९९३३</li> <li>● सोलापूर - रोहित - ९६५७३६३०३४६</li> </ul>
अग्रोवन, सकाळ मिडिया प्रॉ. लि. ५९५, बुधवार पेठ, पुणे ५४११००२ फोन: ०२०-२४४४५८४४ Email: agrosakalevents@esakal.com	